

Helse- og omsorgsdepartementet
Postboks 8011 Dep
0030 OSLO

Vår ref:
25/00213-2

Saksbehandler:
Hilde Silkoset

Dato:
16. juni 2025

Svar på høring - Forslag til ny forskrift om forbud mot salg av energidrikk til barn under 16 år

Barneombudet viser til høringsbrev datert 14. mars 2025 om forslag til ny forskrift om forbud mot salg av energidrikk til barn under 16 år. Vi takker for muligheten til å komme med innspill.

Oppsummering av Barneombudets innspill:

- Barneombudet støtter forslaget til ny forskrift om forbud mot salg av energidrikk til barn under 16 år.
- Barneombudet oppfordrer departementet til å legge til rette for at barn og unge får mulighet til å medvirke i det videre arbeidet med forskriften, inkludert å evaluere den.
- Barneombudet er usikre på om definisjonen av energidrikk, når den begrenser seg til «drikker», vil dekke forbudet den er ment for. Vi ber departementet om å vurdere om forskriften har tatt høyde for dette.
- Barneombudet oppfordrer departementet til å iverksette veiledningstiltak overfor barn, omsorgspersonene deres og helsepersonell om hva som er gode alternativer til energidrikk.
- Barneombudet oppfordrer departementet til å utrede muligheten for å ilegge overtredelsesgebyr ved brudd på forskriften.

Barneombudet støtter forslaget

Barneombudet støtter forslaget om å innføre 16 års aldersgrense for salg av energidrikk med formål om å beskytte barn mot negative helseeffekter ved inntak av slike.

Det økende forbruket av energidrikk blant barn og unge er bekymringsfullt. Som notatet også peker på, er barn ekstra utsatt for negative helseeffekter ved inntak av energidrikker på grunn av lavere toleranse for koffein enn voksne, og økt sensitivitet for sentralstimulerende midler.

Samtidig er det høyt trykk på markedsføring av energidrikker som appellerer til barn og unge i butikker, tradisjonelle, - og digitale medier, via influensere og idrettsprofiler. Barn er i større grad enn voksne sårbare for å bli påvirket av markedsføring som ikke er helsefremmende. Med god

Torggata 2-4,
0181 Oslo

Postboks 8889 Youngstorget,
0028 Oslo

(søt) smak, appellerende emballasje, iøynefallende produktplassering og personer barn ser opp til som markedsfører produktene, lar barn og unge seg lett friste. Med dette som bakteppe er det også lett å forstå økningen i konsum av energidrikk i barnebefolkningen.

Barneombudet har lenge vært en pådriver for å sikre barn bedre forbrukervern, inkludert beskyttelse mot markedsføring av usunn mat og drikke. I møte med sterke markedskrefter er det etter vårt syn nødvendig med en forskrift som forbyr salg av energidrikk til barn under 16 år. En forskrift vil være et egnet tiltak for å oppfylle flere av barns rettigheter og spesielt retten til god helse. Barneombudet mener at forskriften er viktig for å sikre barn optimal utvikling og god helse og for å bidra til å legge grunnlag for sunne kostholdsvaner. Vi er enige med departementet i at barn er prisgitt hvordan omgivelsene legger til rette for et sunt kosthold og mulighetene for å ta sunnere kostholds valg, og at tiltak som gjør det enklere for barn å ta sunnere valg uten å aktivt måtte velge det selv, er viktig. Vi vil også løfte frem at WHO anbefaler landene å iverksette omfattende obligatoriske retningslinjer for å beskytte barn mot markedsføring av usunn mat og drikke.¹

Barns rettigheter

Departementet redegjør for statens plikt til å ivareta barnets beste ved alle handlinger og avgjørelser som berører barn og plikten til å iverksette tiltak, inkludert lovgivning, for å oppfylle barns rettigheter etter Grunnloven § 104 og barnekonvensjonen. Dette er et viktig rettslig utgangspunkt for forslaget og understreker at hensynet til barnets beste må veie særlig tungt i arbeid med, og innføring av forskriften, da den angår barn direkte.

Forslaget er videre forankret i barns rett til høyest oppnåelige helsestandard og til beskyttelse mot forhold som påvirker helsen deres negativt. Det er gledelig å se at hensynet til barnets beste går foran de negative konsekvenser forslaget vil ha for næringslivets interesser. Denne vurderingen samsvarer med FNs barnekomité sin generelle kommentar om statens plikter knyttet til næringslivets påvirkning på barns rettigheter. Kommentaren understreker viktigheten av å ta hensyn til barnets beste ved utvikling av politikk og regelverk knyttet til næringslivets aktiviteter.

Vi oppfordrer departementet til å synliggjøre argumentasjonen for hvorfor barnets beste bør tillegges stor vekt i det videre arbeidet. Dette vil bidra til at barnets beste blir et grunnleggende hensyn i forskriften og understreker betydningen for barns rett til optimal helse.

Barns medvirkning

Barnekonvensjonen og Grunnloven § 104 gir barn rett til å bli hørt i alle forhold som angår og påvirker dem. Retten til å bli hørt gjelder for enkeltbarn, og for barn som gruppe på systemnivå, som er tilfelle ved innføring av denne forskriften. Vi oppfordrer til å legge til rette for at barn og unge får mulighet til å medvirke i det videre arbeidet med forskriften, inkludert å evaluere den. Det vil bidra til å sikre at hensikten med forskriften fungerer sett opp mot hva som vil være til det beste for barn som gruppe.

¹ Policies to protect children from the harmful impact of food marketing: WHO guideline
ISBN: 9

Definisjon av energidrikk

Når definisjonen av energidrikk begrenses til å gjelde «drikker», er vi usikre på om forskriften reelt vil dekke forbudet den er ment for. Det finnes flere typer pastiller og kosttilskudd i fast form med høyt koffeininnhold som fortsatt da vil kunne selges til barn. Vi ber derfor departementet om å vurdere om forskriften har tatt høyde for dette. Vi støtter at pulver og tabletter som skal blandes ut med væske og som har samme tiltenkt bruk som drikkeklar energidrikk, bør inkluderes i forskriften da formålet med produktet vil være det samme.

Veiledningstiltak for gode alternativer til energidrikk

Barneombudet støtter departementets antagelser om at forbrukerne vil kunne velge å erstatte energidrikker med andre produkter. For å motvirke at barn erstatter energidrikk med andre produkter som også er uheldige for helsen, oppfordrer vi departementet til å iverksette veiledningstiltak rettet mot barn, deres omsorgspersoner og helsepersonell om gode alternativer til energidrikk. Det er også viktig at departementet følger med på hva energidrikk eventuelt erstattes med.

En del ungdom i alderen 16-18 år har også et høyt forbruk av energidrikk slik departementet omtaler. Vi støtter derfor departementets oppfordring til bransjen, utdanningsinstitusjoner og andre aktører om å vurdere å innføre egnede tiltak for å begrense inntaket av energidrikk til ungdom mellom 16 og 18 år, f.eks. i videregående skoler.

Reaksjonsmidler

I tillegg til reaksjonsmidler som tvangsmulkt, virksomhetskarantene og straff ved brudd på forskriften, viser departementet til at det også kan være behov for å innføre overtredelsesgebyr som sanksjonsmiddel. Dette foreslås likevel ikke nå da det vil kreve en egen utredning.

Barneombudet er kjent med lovforslaget om å innføre overtredelsesgebyr for brudd på matloven § 10, om forbud mot markedsføring av visse næringsmidler rettet mot barn, og har støttet dette forslaget. Etter vårt syn vil overtredelsesgebyr ha en avskrekkende effekt i bransjen, ikke bare for den enkelte aktør overtredelsen retter seg mot. Vi oppfordrer derfor departementet til å utrede muligheten for å illegge overtredelsesgebyr ved brudd på forskriften. Det vil også bidra til å harmonisere regelverkene.

Med vennlig hilsen

Mina Gerhardsen
barneombud

Hilde Silkoset
seniorrådgiver

Brevet er godkjent elektronisk og har derfor ingen signatur.

Torggata 2-4,
0181 Oslo

Postboks 8889 Youngstorget,
0028 Oslo

Torggata 2-4,
0181 Oslo

post@barneombudet.no
+47 22 99 39 50

Postboks 8889 Youngstorget,
0028 Oslo

barneombudet.no
EHF/org.nr.: 971527765